

Ένας «Πειρασμός» που ποτέ δεν πεθαίνει

Σκηνή από την κωμωδία του Σαίξπηρ «Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας» που παρουσιάζει σε τέσσερις τελευταίες παραστάσεις η Πειραματική Σκηνή στο θέατρο «Αμαλία».

δίτασε να ηθογραφήσει με ευαισθησία τους κοινωνικούς χώρους των θωμάτων του, επιτρέποντας πορτάκια στους μύθους του που να καταδείχνουν τον παραλογισμό, τη σκληρότητα τη ψυχολογία και την ακριβή κοινωνική ταυτότητα της εποχής εκείνης. Οποιος θέλει να αισθανθεί και να κατανοήσει την Ελλάδα του πρώτου μισού αιώνα, θα βρει στα έργα του Γρηγόρη Ξενόπουλου ένα παλλόμενο από ζωή υλικό, που στο σύνολό του σχηματίζει μια πλήρη κοινωνιολογική ταυτότητα. Τα πρόσωπα στον «Πειρασμό», «όπως και σε όλα τα έργα του, έχουν σαφέστατο τύπο και χαρακτήρα, διαθέτουν κοινωνική και σκηνική προσωπικότητα και εξελίσσονται πάνω στον κωμικό ή το δραματικό καμβά του μύθου, με άψογες ισορροπίες ρυθμών και νοημάτων. Είναι πρόσωπα ζωντανά που επικοινωνούν άμεσα με το θεατή και που παρασύρουν με τον αυθορμητισμό και τη ζωντάνια τους, παρουσίες που δεν χάνουν στιγμή το δυναμικό τους θεατρικό περιεχόμενο.

Σε μια ελληνική αστική οικογένεια των αρχών του αιώνα, (ο «Πειρασμός» γράφτηκε το 1910) εισβάλλει μια πικάντικη νεαρή υπηρέτρια και με τα νάζια και τη φυσική πονηριά της θηλυκότητάς της αναστατώνει «εκ βάθρων» την απαρασάλευτη τάξη και τα αποστεωμένα της προσχήματα.

Τα αρσενικά μέλη της οικογένειας θα συσειρώσουν αμέσως τις «ψύσεις» τους γύρω από το λαϊκό κορίτσι, δημιουργώντας έναν ερωτικό κλοιό, που, εκείνη, λόγω της πείρας των αρσενικών αφεντικών στη δουλειά της αντιμετωπίζει με κόλπα και παιχνίδια, που έχουν μεν πρόθεση να φλερτάρουν και να αποκομίσουν κάποια δωράκια, αλλά που ποτέ δεν ξεπερνούν το όριο ασφαλείας μιας ερωτικής κατάκτησης. Η Καλλιόπη είναι ανένδοτη ερωτικά, και στο βάθος του απλοϊκού μυαλού της η λογική άμυνα την καθοδηγεί προς τη συναίσθηση της δύσκολης κοινωνικά θέσης της.

Οι γυναίκες πάλι μέσα στην οικογένεια είναι στο σύνολό τους «κόρες αστές» που «αγρόν αγοράζουν», και που όταν πέσει κάποιο αποκαλυπτικό πέπλο, γρήγορα εφευρίσκουν θεωρητικά επιχειρήματα για να φέρουν τη ζωή τους στη σταθερή ευθεία της συμβατικότητας που έχουν συνηθίσει. Ο απογευματινός καφές του κεντρικού ζευγαριού της υπόθεσης, τον οποίο το τυπικό ζευγάρι ρουφάει από το ίδιο φλυτζάνι, σε πανηγυρική ένδειξη της δύναμης της καθημερινής συνήθειας του γάμου, είναι το «όπλο» που θα κερδίσει την παρτίδα.

Η εκτεθειμένη Καλλιόπη, ο θηλυκός «Πειρασμός» θα διωχθεί από το σπίτι, διαπομπευμένα όπως αρμόζει στον «αστικό κώδικα», τα άρρενα μέλη που ατάκτησαν θα λάβουν «άφεση αμαρτιών» κι έτσι οι πλασματικές αρχές της φαμιλίας θα αποκατασταθούν και «ούτε γάτα ούτε ζημιά», σε δόξα του κοινωνικού κατεστημένου.

Ο Γρηγόρης Ξενόπουλος ήταν μεγάλος θεατρικός συγγραφέας και αν ζούσε σήμερα και παρήγαγε έργο, ίσως το θέατρό μας να γνώριζε αχτίδες αναγέννησης.

Έχοντας δεχτεί τις επιδράσεις του ευρωπαϊκού και του παγκόσμιου θεάτρου, ζώντας σε μια σχεδόν «βουκολική» και φραγκολεβαντική Ελλάδα, σε χώρα όπου με επίχρυσια άκμαζε μόνο η τεχνική της «φουστανέλλας» και μάλιστα «εκ του φυσικού», αντιμετωπίζοντας κοινωνικές συνθήκες πάρα πολύ συντηρητικές για να δεχτούν κάτι νέο και τολμηρό κι ενώ κι ο ίδιος καθοριζόταν από παρόμοια συναισθήματα δεν

Ο «Πειρασμός» του Γρηγόρη Ξενόπουλου από την Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» στο θέατρο «Αμαλία»

ΤΗΣ ΠΡΩΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Πολλές φορές, βλέποντας παραστάσεις έργων του Ξενόπουλου, ή διαβάζοντας κάποιο έργο του πριν από μια παράσταση, ή και μετά από αυτή, έχω την αίσθηση ότι θουτώω στην κυριολεξία σε μια άλλη διάσταση ζωής και ζω τι ιστορίες του από μέσα βιωματικά, κάτι που μόνο συνολικές μορφές τέχνης το κατορθώνουν.

Τώρα, βέβαια στο θέμα της μονότονης ή και σχεδόν πρωτόλειας τεχνικής μας επικαιρότητας, τα έργα του Γρηγόρη Ξενόπουλου θεωρούνται γι' αυτά τα δύο στοιχεία ανεπικαίρα, εξαιτίας της ηθογραφικής τους δομής, ωστόσο, όλα τους σχεδόν διαθέτουν κάποιους διαχρονικούς άξονες στους οποίους να μπορεί ένας σύγχρονος συγγραφέας να εμπιστευθεί μια πιο μοντέρνα άποψη που να προτείνει το ανθρωπινό φυσιολογικό και το ψυχολογικό στοιχείο που αυτά περιέχουν.

Ο «Πειρασμός» πρωτοπαρουσιάστηκε με ξενικό ψευδώνυμο, επειδή ο Γρηγόρης Ξενόπουλος φοβόταν τον ανομι εσθετισμό των θεατών της εποχής του, οι οποίοι από τη μεριά τους πιθανόν να είχαν να επιλέξουν μεταξύ «Γκόλφως» και «Ευρωπαϊκού ρεπερτορίου» και εμφανίζονταν ξενομανείς. Ο «Πειρασμός» πάντως έμελλε να σπάσει το φράγμα του

χρόνου και να δώσει πάμπολλες παραστάσεις με πολλές απόψεις και ερμηνείες, τόσο υποκριτικά όσο και σκηνοθετικά.

Η Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» παρουσιάζει αυτή την εποχή μια θαυμάσια παράσταση του «Πειρασμού», με γνωστά κοινωνικά άποψη και κεφάλο ρυθμό, που η σκηνοθετική «μπαγκέτα» της Πέπης Οικονομοπούλου έστρεψε προς το ελαφρό μπουρλέσκο με μπουφόνικες υπογραμμίσεις και ζωντάνεμα του «φυσικού» στοιχείου, που κινείται «μπόλικά» πίσω από την τυπική τεχνική του Ξενόπουλου.

Ένας ερωτικός πειρασμός που η σκηνοθεσία τοποθέτησε πλησιέστερα στη φυσική χάρη και όχι στο κάλλος τη εμφάνισης, πιο κοντά στη φυσική έλξη και στον πόθο του ένστικτου, στο «Van» της ιδιοσυγκρασίας που γοητεύει όλους ανεξαιρέτα τους άντρες, γιατί τους μπάζει στο παιχνίδι επικύρωσης της σεξουαλικής τους ικμάδας και γοητείας. (Η φύση του ένστικτου είναι βαριά αντιφεμινιστική και ακοινώνητη).

Μέσα στον καλαίσθητο, με την πικάντικη φαντασία και το αστικό γούστο εποχής διάκοσμο της κυρίας Ιωάννας Μανωλεδάκη, με τα όλο χιούμορ και αβρότητα κοστούμια της ίδιας, οι ηθοποιοί της Πειραματικής Σκηνής της «Τέχνης» πέτυχαν μια ομαδική σύνθεση με γνήσια κωμική και θεατρική φλέβα, και μια καλλιτεχνικά αυθεντική δουλειά που εκπληρώνει αισθητικά και θεατρικά τις απαιτήσεις του δύσκολου θεατή.

Την ευθύνη της μουσικής επιμέλειας που χρωμάτιζε ευχάριστα το εύθυμο κλίμα του «Πειρασμού» είχε η Πέπη Οικονομοπούλου. Τη κινησιολογία που είχε σημαντικό ρόλο στην παράσταση διδάξε η Στέλλα Μιχαηλίδου και την ευθύνη των φωτισμών είχε ο Στράτος Κουτράκης.

Οι ηθοποιοί της «Πειραματικής Σκηνής» Εφη Σταμούλη, Ανδρέας Δημητριάδης, Στέλλα Μιχαηλίδου, Μαρία Μπενάκη, Χρήστος Αρνομάλλης, Ελένη Δημοπούλου, Δημήτρης Ναζίρης, Στέλιος Παντερίδης, Αλκης Δελαντώνης, Γιάννης Λουκανίκας και Μένη Κυριάκογλου απέδωσαν τη γραμμή της σκηνοθεσίας και το ελαφρώς παρωδιακό κοινωνικό πνεύμα της με ζωηρό μπρίο, εύστοφο ταμπεραμέντο και πλούσια εκφραστικότητα.

Σημειώνω ότι ο αριθμός των θεατών δεν υπερέβαινε τα 70 με 80 άτομα, λιπυρή διαπίστωση για μια τόσο ευχάριστη και καλόγουστη παράσταση από έναν δοκιμασμένο και άρτιο θίασο της πόλης μας... πράγμα που δεν μας τιμά σαν καλλιτεχνικό κοινό, που διεκδικεί μάλιστα αυτόν τον καιρό μια πανευρωπαϊκή πολιτιστική ταυτότητα. (ΚΑΙ ΑΥΤΟ!!!).

Ηρώ Βακαλοπούλου